

PRIMANJE U PUNO ZAJEDNIŠTVO KATOLIČKE CRKVE

Josip ŠALKOVIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
josip.salkovic@gmail.com

Sažetak

Predmet rada je komentar pravnog okvira o primanju valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve. Temelj crkvene pravne osobnosti jest pripadnost Crkvi, koja počinje krštenjem, koje je konstitutivni čin prijelovljenja Kristu i Crkvi, izvor (a ne samo položaj) crkvenih prava i obveza. Prema odredbi kan. 96 ZKP-1983. samo krštenik može potpuno izvršavati vlastita prava kršćanina, koji je u punom zajedništvu s Crkvom. Elementi punog zajedništva Katoličke crkve jesu: veze ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja (pastoralno vodstvo) (usp. kan. 205). Nedostatak jednog od ovih triju elementa dovodi kršćanina u zajedništvo koje nije potpuno i savršeno, a samim time je »pravna osobnost« odijeljene braće u kanonskom uređenju znatno ograničena. Svaka osoba ima neotuđivo pravo i obvezu postupanja po vlastitoj savjesti (usp. kan. 748, § 2). Iz toga proizlazi da svaki kršteni nekatolik ima pravo, po svojoj savjesti, donijeti odluku o ulasku u puno katoličko zajedništvo, a isto tako i svaki katolik, po svojoj savjesti, formalnim činom može otpasti od punog zajedništva Katoličke crkve. Čin izbora pojedine osobe ne smije biti plod neprimjerenog prozelitizma, već to mora biti slobodna i spontana odluka. Pastoralni djelatnik koji se nađe pred pastoralno-pravnim izazovom primanja u puno zajedništvo Katoličke crkve treba ispravno primjenjivati kanonsko-pravni okvir predviđen za primanje u puno zajedništvo kako bi red primanja bio plod ekumenskog duha, dijaloga, unapređenje jedinstva koje je povezano s Kristovom voljom (usp. Iv 17,21).

Ključne riječi: Zakonik kanonskoga prava iz 1983. godine, osoba u Crkvi, kršćanin, zajedništvo s Katoličkom crkvom, odijeljena braća, red primanja u puno zajedništvo.

Uvod

Katolička crkva u hrvatskim okolnostima vrši poslanje i djelovanje u multi-konfesionalnom okruženju, uzima u obzir ekumensko načelo o poštivanju

kršćanskih vrijednosti, vrijednosti kršćanske etike te na taj način doprinosi boljitku na kulturnom, društvenom, odgojnom, obrazovnom, moralnom i karitativnom području. Republika Hrvatska priznaje Katoličkoj crkvi u Hrvatskoj i njezinim zajednicama bilo kojeg obreda, zapadnoga i istočnoga, slobodu apostolskog poslanja.¹ Ista sloboda apostolskog djelovanja priznata je i drugim vjerskim zajednicama u Republici Hrvatskoj.² Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju prisutnost multikonfesionalnosti, kao i zahvaćenost migracijskim fenomenom postat će novi pastoralni izazov za Katoličku crkvu u Hrvatskoj. Većinu građana vjernika u Republici Hrvatskoj predstavljaju katolici,³ no može se pretpostaviti da će imigracijski fenomen mijenjati lice hrvatskog kršćanstva. Migracije kršćana mogu sa sobom donijeti bogatstvo različitih tradicija, naglašen duhovni polet i novu stvarnost mijenjanja ekumenskih odnosa. Ekumenski odnosi, naime, više se neće moći svesti na tradicionalne odnose s

¹ Sveta Stolica i Republika Hrvatska, nastojeći odrediti pravni okvir odnosa između Katoličke crkve i države Hrvatske, temelje taj odnos: Republika Hrvatska na odredbama Ustava (čl. 40. i 41.) o vjerskoj slobodi, a Sveta Stolica na *Dokumentima Drugoga vatikanskog koncila* i na odredbama kanonskoga prava. Usp. Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima, *Uvodne bilješke*, u: *Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske*, Nedjeljko Pintarić (ur.), Zagreb, 2001., 27-37, 141-202. Službeni tekst Ugovora objavljen je kako slijedi: *Acta Apostolicae Sedis*, 89 (1997.) 5, 277-287 (dalje: AAS); *Narodne novine – Međunarodni ugovori*, br. 3/1997., 95-97 (dalje: NN). U čl. 4. međunarodnog Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima određeno je da Republika Hrvatska priznaje slobodu apostolskog poslanja, tj. bogoštovlja, uprave, učiteljstva i djelatnosti društava katoličkih vjernika. Radi se o primjeni načela o vjerskoj slobodi koja je zajamčena Ustavom RH, čl. 40.-41. Ne radi se, dakle, o povlasticama, nego o konkretizaciji apostolskoga djelovanja Katoličke crkve. Naime, dvije su bitne oznake djelovanja Katoličke crkve: evangelizacija i promicanje čovjeka i društva.

² Usp. *Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj*, u: NN, br. 83/02. Vlada Republike Hrvatske sklopila je s pojedinim vjerskim zajednicama i ugovore u kojima se rješavaju pitanja od zajedničkog interesa. Usp. Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Srpske pravoslavne crkve u Republici Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa, od 20. prosinca 2002., u: NN, br. 196/03; Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Islamske zajednice u Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa, od 20. prosinca 2002., u: NN, br. 196/03; Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Evangeličke crkve u Republici Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa, od 4. srpnja 2003., u: NN, br. 196/03; Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Evanđeoske (Pentekostne) crkve u Republici Hrvatskoj, Kršćanske adventističke crkve u Republici Hrvatskoj i Saveza baptističkih crkava u Republici Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa, od 4. srpnja 2003., u: NN, br. 196/03; Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Bugarske pravoslavne crkve u Hrvatskoj, Hrvatske starokatoličke crkve i Makedonske pravoslavne crkve u Hrvatskoj, od 29. listopada 2003., u: NN, br. 196/03.

³ Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Hrvatskoj je bilo 76% katolika, 11% pravoslavaca i 0,4% protestanata, a prema popisu stanovništva iz 2001. 87,83% katolika, pravoslavaca 4,42%. Usp. http://www.dzs.hr/Hrv/censuses/Census2001/Popis/H01_02_04/H01_02_04.html (10. II. 2012.).

malim povijesnim manjinama koje su često bile smještene u mala zemljopisna područja, ili s institucionalnim predstavnicima različitih konfesija, uz sudjelovanje stručnjaka ili ograničenog broja poslanika. Pretpostavlja se da će fenomen migracije zahvatiti širu stvarnost, po čitavom državnom teritoriju, koja se neposredno tiče temeljnih pastoralnih struktura i uključuje partikularne Crkve (biskupije) i župe. Stoga je potrebno razmotriti pastoralne i pravne izazove nazočnosti *odijeljene braće*⁴ unutar katoličkih zajednica, poglavito zbog veza koje se uspostavljaju i kako bi se na primjeren način odgovorilo na zahtjeve za zajedničkim liturgijsko-sakramentalnim slavljinama (obredima) ili na zahtjeve za primanjem valjano krštene osobe u puno zajedništvo Katoličke crkve.

Ovaj rad želi staviti naglasak na samo jedan od pastoralno-pravnih izazova kao što je to Red primanja valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve.⁵ Svaka osoba ima neotuđivo pravo i obvezu postupanja po

⁴ Krštene osobe u nekatoličkim Crkvama ili crkvenim zajednicama koje im još uvijek pripadaju, kao npr. pravoslavci i protestanti, nazivamo *odijeljenom braćom*. U ZKP-1983. izričaj *odijeljena braća* spominje se u kan. 825, § 2, a u dokumentima Drugoga vaticanskog koncila spominje se u više dokumenata i to više od dvadeset puta. Usp. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 67, 69, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: LG); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dei Verbum. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi* (18. XI. 1965.), br. 23, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: DV); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gaudium et spes. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu* (7. XII. 1965.), br. 90, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: GS); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Orientalium Ecclesiarum. Dekret o istočnim katoličkim Crkvama* (21. XI. 1964.), br. 28, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: OE); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Unitatis redintegratio. Dekret o ekumenizmu* (21. XI. 1964.), br. 1, 3, 4, 7, 8, 10, 11, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: UR); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Christus Dominus. Dekret o pastirskoj službi biskupa* (28. X. 1965.), br. 16, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: CD); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Ad gentes. Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve* (7. XII. 1965.), br. 15, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: AG); DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Gravissimum educationis. Deklaracija o kršćanskom odgoju* (28. X. 1965.), br. 11, u: *Dokumenti, Zagreb, 2008.* (dalje: GE). Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, Roma, 1996., 144.

⁵ Pojedinačno primanje valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve treba razlikovati od primanja »skupine« krštenih nekatolika. Tako je primjerice 2007. godine Tradicionalna anglikanska zajednica Svetoj Stolici uputila službeni zahtjev za punim, skupnim i sakramentalnim jedinstvom s Katoličkom crkvom. Samo dvije godine poslije Apostolska konstitucija *Anglicanorum coetibus* pape Benedikta XVI. ponudila je pravno sredstvo za primanje skupine vjernika iz anglikanizma kroz ustanovu *osobnih ordinarijata*. Osobnim ordinarijatima se ne samo omogućuje njihovo potpuno uključivanje u Katoličku crkvu, već se istovremeno garantira i očuvanje posebnih obilježja njihove duhovne i liturgijske anglikanske baštine koja su spojiva s katoličkom vjerom i moralom. Osobne ordinarijate za anglikance koji ulaze u puno zajedništvo s Katoličkom crkvom osniva Kongregacija za nauk vjere, unutar teritorijalnih granica određene biskupske konferencije i uz savjetovanje s istom biskupskom konferencijom (čl. 1, § 1). Iz teksta Apostolske konstitucije *Anglicanorum coetibus* i dopunskih odredaba proizlazi dvostruka namjera: s jedne strane, očuvati unutar Katoličke crkve vrijedne duhovne, liturgijske i pastoralne tradicije anglikanske zajednice kao dar kojim se hrani vjera njihovih članova i

vlastitoj savjesti (usp. kan. 748, § 2). Iz toga proizlazi da svaki kršteni nekatolik ima pravo, po svojoj savjesti, donijeti odluku o ulasku u puno katoličko zajedništvo, kao što i svaki katolik, po svojoj savjesti, može donijeti odluku o napuštanju katoličkog zajedništva, tj. *formalnim činom* može otpasti od Katoličke crkve.⁶ Župnici, župni vikari, rektori crkava, kapelani, djelatnici biskupijskih kurija i drugi pastoralni djelatnici, vršeći povjerenu im crkvenu službu, nađu se pred odlukom osobe koja valjano krštena u nekoj crkvenoj zajednici traži primanje u puno katoličko zajedništvo. Primanje u puno katoličko zajedništvo zbog povijesnih razloga i današnjih ekumenskih nastojanja je »osjetljivo pitanje« pa red primanja zahtijeva primjenu ispravna kanonsko-pravna puta. Kako izbor osobe koja ulazi u puno zajedništvo ne bi bio plod nekih novih

kao bogatstvo za cijelu Crkvu te s druge strane potpuno integrirati ove skupine vjernika koji potječu iz anglikanizma u život Katoličke crkve (usp. npr. čl. 3, čl. 6, § 2, § 5, čl. 7, čl. 10, § 2). Kongregacija za nauk vjere ustanovila je 15. siječnja 2011. godine prvi osobni ordinarijat Naše Gospe od Walsinghama za Englesku i Wales. No i kod takva primanja članom ordinarijata postaje se tek kad vjernici polože Ispovijest vjere, a da se pritom vodi računa o kan. 845 koji određuje da sakramenti krsta i potvrde utiskuju biljeg te se stoga ne mogu ponoviti. Članstvo u ordinarijatu zainteresirane osobe moraju zatražiti pisanim zahtjevom, a ulazak u puno zajedništvo preko osobnih ordinarijata uključuje prije svega osobnu odluku, tj. mora se raditi o osobnom pristanku vjere. Usp. BENEDICTUS PP. XVI, *Constitutio apostolica Anglicanorum coetibus qua personales ordinariatus pro anglicanis conduntur qui plenam communionem cum Catholica ecclesia ineunt* (4. XI. 2009.), u: AAS, 101 (2009.) 12, 985-990.

⁶ ZKP-1983. u trima kanonima ženidbenog prava spominje formalni čin otpada od Katoličke crkve (usp. kann. 1086, § 1; 1117 i 1124). Valja naglasiti da je osoba koja je formalnim činom otpala od Katoličke crkve po sebi vezana svim zakonima Katoličke crkve (usp. kan. 11) u skladu s načelom: *Semel catholicus, semper catholicus*, »osim ako se pravom izričito određuje što drugo«. Papinsko vijeće za tumačenje zakonskih tekstova izdalo je *Okružnicu* (*Litterae circulares*) 13. ožujka 2006. godine, koju je odobrio vrhovni prvosvećenik Benedikt XVI., koji je odredio njezino priopćenje svim predsjednicima biskupskih konferencija. Usp. *Communicationes*, 38 (2006.), 170-172. Da je riječ o *Okružnici* vidljivo je iz samog naslova: *Litterae circulares missae omnibus Conferentiis episcopalibus (variis linguis exaratae), quoad verba actus formalis defectionis ab Ecclesia catholica* (kann. 1086, § 1; 1117 i 1124 CIC) et quaedam epistulae respicientes ipsarum litterarum. *Okružnica* specificira osobito tri elementa preko kojih se treba ostvariti napuštanje Crkve da bi se valjano moglo predstaviti kao stvarni *actus formalis defectionis ab Ecclesia*: 1) unutrašnji čin volje, 2) izvanjski čin njegova očitovanja; 3) čin prihvaćanja od strane mjerodavnoga crkvenog autoriteta (usp. čl. 1). *Okružnica* ima veliku praktičnu važnost za djelovanje biskupijskih kurija i sudova. Prema nedavnoj zakonskoj odluci pape Benedikta XVI. od 26. listopada 2009. godine promijenjene su kanonske odredbe u kann. 1086 § 1, 1117 i 1124, tako da je sada u ženidbenom pravu Katoličke crkve na snazi načelo: *Semel catholicus, semper catholicus*: odsad naime i oni, koji prema navedenoj *Okružnici* ispunjavaju uvjete za formalni čin otpada od Katoličke crkve, i dalje ostaju podložni, poput ostalih katolika, ženidbenoj zapreci različitosti vjere, trebaju za valjanost obdržavati kanonski oblik sklapanja ženidbe i podložni su dopuštenju mjerodavne vlasti u slučaju mješovite ženidbe. Usp. BENEDICTUS PP. XVI, *Litterae apostolicae motu proprio datae Omnium in mentem quaedam in Codice iuris canonici immutantur* (26. X. 2009.), br. 3-5, u: AAS, 102 (2010.) 1, 8-10.

razdora ili pak neprimjerenog prozelitizma, već slobodna i spontana odluka pojedine osobe, potrebno je ispravno tumačiti i primjenjivati odredbe kanonskoga prava koje daju pravni okvir ove materije.

Autor se u radu primarno zaustavlja na aktualnom pravnom okviru latinske Crkve, koji odražava propise *Zakonika kanonskog prava* iz 1983. godine,⁷ a na propise istočnih katoličkih Crkava iz *Zakonika kanona istočnih Crkava* iz 1990. godine⁸ upućuje u onoj mjeri u kojoj je to korisno za primjenu po analogiji, kao i za razumijevanje postojećih razlika. U *Zakoniku kanonskog prava* latinske Crkve, za razliku od *Zakonika kanona istočnih Crkava*,⁹ nema na jednom mjestu, unutar jednog naslova cjelovit pravni okvir ove materije; stoga rad može biti poticaj i izazov za donošenje odredaba krajevnog prava u vidu podsjetnika, vodiča, smjernica, naputka. Služeći se analitičko-interpretativnom metodom, pravnim izvorima i literaturom, autor u prvom dijelu rada govori o statusu osobe u Crkvi, u drugom dijelu o načinima zajedništva s Crkvom, a u trećem dijelu o Redu primanja valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve.

1. Osoba u Crkvi (kan. 96)

U kanonsko-pravnom smislu, koji nas ovdje zanima, fizička osoba¹⁰ je nositelj (subjekt) prava i obveza,¹¹ tj. konkretni čovjek koji se razlikuje po svojoj naravi

⁷ Usp. *Codex Iuris Canonici*, auctoritate Ioannis Pauli PP. II. promulgatus, u: AAS, 75 (1983.), II; hrvatski prijevod: *Zakonik kanonskoga prava*, proglašen vlašću pape Ivana Pavla II., Zagreb, 1988., *Fontium annotatione auctus*, Città del Vaticano, 1989.; hrvatski prijevod *Zakonik kanonskoga prava*, proglašen vlašću pape Ivana Pavla II., s izvorima, Zagreb, 1996. (dalje: ZKP-1983.).

⁸ Usp. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, auctoritate Ioannis Pauli PP. II. promulgatus, u: AAS, 11 (1990.). Hrvatski prijevod: *Zakonik kanona istočnih Crkava*, proglašen vlašću pape Ivana Pavla II., s izvorima, Zagreb, 1996. (dalje: ZKIC-1990.).

⁹ Usp. ZKIC-1990., kann. 896-901, *Naslov XVII.*: »Kršteni nekatolici koji ulaze u potpuno zajedništvo s Katoličkom Crkvom«. Komentar kann. 896-901 vidi u: George NEDUN-GATT, *A Guide to the Eastern Code*, Roma, 2002., 595-606.

¹⁰ Osoba (*persona*) može se uzeti i u ontološkom ili filozofskom smislu. Boecije (480. – 524.) je definirao osobu kao »individualnu supstanciju razumske naravi« (BOECIJE, *De duabus naturis*, cap. 3, u: PL, 64, 1344), a sv. Toma Akvinski kao *subsistens in rationali natura* (Toma AKVINSKI, *Summa Theologiae*, pars I, q. 29, a. 3). Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 142. Riječ je o fizičkoj ili naravnoj osobi, pravnom subjektu koji mora imati dva osnovna svojstva. To su pravna i poslovna sposobnost. Pravna sposobnost je svojstvo biti nositelj prava i obveza, a poslovna sposobnost je svojstvo da se svojim vlastitim aktivitetom, dakle vlastitim očitovanjem svoje volje, stječu prava i obveze. Usp. *Zakon o obveznim odnosima*, čl. 17., st. 1. i čl. 18., st. 1., u: NN, br. 35/05.

¹¹ Pravni je nositelj prava i obveza i pravna osoba (usp. kann. 113-123), pravna tvorevina, koja se sastoji bilo od osoba (skupnost osoba) bilo od stvari (skupnost stvari), no ona nije

pojedince. Biti nositelj prava i obveza sadrži dvostruku sposobnost: 1. *pravnu sposobnost*, koja je sposobnost biti nositelj pravnih prava i obveza; 2. *djelatnu sposobnost*, koja je sposobnost vršenja pravnih čina uz određena ograničenja (usp. kann. 98; 1478).¹² Pravna osobnost čovjeka prije svega je pravo naravi. Blaženi Ivan XXIII. u enciklici *Pacem in terris*, u br. 9 to je istaknuo riječima: »U svakoj zajednici ljudi, koju bismo htjeli dobro uređenu i ugodnu, treba kao osnovu postaviti ono načelo da je svaki čovjek osoba, to jest da je narav obdarena razumom i slobodnom voljom pa da ima od sebe prava i dužnosti što izravno i skupa proviru iz same njegove naravi. Stoga, kako su općenita i nepovrediva, tako se ni na koji način ne daju otuđiti.«¹³ Kanonsko pravo prihvaća isključivo antropologiju personalističkog utemeljenja prava u kojoj je ljudska osoba središte i vrhunac prava (usp. LG 12), prvi temelj prava, izvor iskonskih sadržaja prava, opravdanje obvezatnosti prava, posljednja svrha prava.¹⁴

Fizička osoba, čovjek živi i djeluje u društvu koje se upravlja pozitivnim uređenjem,¹⁵ pa je takva, tj. pozitivna, i njegova pravna osobnost koja ima dvostruki aspekt: *građanski* i *vjerski*. Crkva i država, svaka sa svog naslova, u službi su istog čovjeka. *Građanska osobnost* obuhvaća prava i obveze svjetovne naravi i određuje se rađanjem, a *vjerska osobnost* obuhvaća prava i obveze vjerske ili crkvene naravi. U Katoličkoj crkvi ona počinje i određuje se krštenjem. U tom kontekstu zakonodavac u kan. 96 određuje: »Čovjek se krštenjem pritjelovljuje Kristovoj Crkvi i postaje u njoj osoba, s dužnostima i pravima koja su kršćanima, uzimajući dakako u obzir njihov položaj, vlastita, ako su u crkvenom zajedništvu i ako to ne priječi zakonito donesena kaznena mjera.« Iz kan. 96 proizlaze tri elementa koji određuju crkvenu pravnu osobnost: 1) krštenje; 2) obveze i prava kršćana; 3) vlastiti pravni položaj.

Krštenje. Krštenje je sakrament, vrata sakramenata, po kojem se ljudi preporučaju za djecu Božju i neizbrisivim biljegom suobličeni Kristu, pritjelovljeni Kristu i njegovoj Crkvi, postaju kršćani, osobe u Crkvi kao vidljivom društvu. Pritjeloviti se Kristovoj Crkvi znači činiti dio Kristova Tijela. Prema kan. 204, § 1

predmet razmatranja ovog rada. O pravnim osobama vidi u: Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, Roma, 2006., 387-436.

¹² Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 142.

¹³ Usp. IOANNES PP. XXIII, *Litterae encyclica Pacem in terris de pace omnium gentium in veritate, iustitia, caritate, libertate constituenda* (11. IV. 1963.), br. 9, u: AAS, 55 (1963.) 5, 257-304.

¹⁴ Usp. Agostino MARTINI, *Il diritto nella realtà umana*, u: RAZNI AUTORI, *Il diritto nel mistero della Chiesa*, I, Roma, 1995., 14-19.

¹⁵ Pozitivno pravno uređenje društvenog suživota je izvršeno od javne vlasti prema pravednosti, neposredno usmjereno na opće dobro te konačno na cjelokupno uređenje ljudske osobe. Usp. Agostino MARTINI, *Il diritto nella realtà umana*, 34-44.

svi valjano kršteni (usp. kan. 849) čine dio Crkve: »Vjernici su oni koji su, krštenjem pritjelovljeni Kristu, učinjeni Božjim narodom i zbog toga su, postavši na svoj način dionici Kristove svećeničke, proročke i kraljevske službe, pozvani da, svaki prema svojem položaju, vrše poslanje koje je Bog povjerio Crkvi da ga ispuni u svijetu.« Po tom pritjelovljenju čovjek postaje osoba u Crkvi, tj. subjekt prava i obveza vlastitih vjerniku. U kan. 204, § 1, za razliku od kan. 96 i kan. 205, zakonodavac ne pravi razliku između katolika i krštenih nekatolika, ne pravi razliku između osoba u punom katoličkom zajedništvu i odijeljene braće, nego, s jedne strane, potvrđuje jednakost svih vjernika po pritjelovljenju Kristu snagom krštenja i po uvrštenju u Božji narod, pa prema tome i po sudjelovanju u Kristovoj svećeničkoj, proročkoj i kraljevskoj službi. S druge pak strane, istovremeno se potvrđuje i nejednakost među Kristovim vjernicima, budući da svaki od njih postaje sudionik na Kristovoj službi »na svoj način« i »prema svojem položaju«, za izvršenje povjerenog poslanja Crkve.¹⁶ Imajući u vidu te tvrdnje, možemo reći da je Crkva kao društvo, društvo *jednakih* i *nejednakih*. Jednakost postoji po krštenju, kojim čovjek ulazi u temeljno stanje krštenika koje je nužno za spasenje i kojim čovjek postaje sudionik jedine Kristove službe i jedinog poslanja Crkve, tako da između svih vjernika vlada jednakost s obzirom na dostojanstvo i djelovanje. Nejednakost određuju različite službe koje se vrše u Crkvi za ispunjenje njezina poslanja.

Ako je kod osobe krštenje dvojbeno, potrebno je prije svega riješiti samu dvojbu, a ako ona i dalje ostane nakon ozbiljna istraživanja, krštenje treba uvjetno podijeliti (usp. kan. 869, §§ 1-2). S obzirom na »pravnu osobnost« nekrštenih osoba u kanonskom uređenju problem postaje složen i mišljenja su različita.¹⁷ Krštenje je prijeko potrebno da netko u Crkvi postane subjektom kanonskoga prava. Prema tome, nekrštene osobe nemaju ni kanonskih dužnosti ni prava. No treba naglasiti da Crkva svim ljudima priznaje sva prava koja proizlaze iz dostojanstva njihove osobe, ali to se razlikuje od kanonske osobnosti. U Crkvi

¹⁶ Prvi se paragraf kan. 204 može bolje razumjeti ako ga usporedimo s kan. 208, koji, prvi od kanona o obvezama i pravima svih vjernika, tvrdi: »Među svim vjernicima, dakako po njihovu preporođenju u Kristu, s obzirom na dostojanstvo i djelovanje vrijedi istinska jednakost kojom svi, svatko prema svojem položaju i službi, sudjeluju u izgradnji Kristova Tijela.« Kan. 204, sjedinjen s kan. 208, može izgledati teoretski, ali ipak on sadrži praktične posljedice za život Crkve. Ta dva kanona imaju praktičnu vrijednost možda i veću nego mnogi drugi stegovni kanoni, budući da je vizija Crkve, koja se u njima nalazi, kriterij teorijsko-praktičnog tumačenja onih kanona koji upravo određuju prava i obveze vjernika općenito, i raznih kategorija vjernika pojedinačno, kao i onih kanona koji uređuju međusobne odnose raznih članova Crkve. Komentar kan. 208 vidi u: Domingo Javier ANDRÉS GUTIERREZ, *Ius de populo Dei, De christifidelibus*, (Adnotationes Professoris ad usum internum alumnorum), Roma, 1999. – 2000., 22-24.

¹⁷ Usp. *Communicationes*, 12 (1980.), 56-58; *Communicationes*, 17 (1985.), 166-167.

se postaje »osobom« isključivo po krštenju (*baptismus aquae*). Svaki čovjek, kao Božje dijete, ima pravo biti kršten i postati članom Crkve. Iako kanonsko pravo ne određuje da su nekrštene osobe podložne Katoličkoj crkvi, ipak mnogi se kanoni ZKP-1983., izravno ili neizravno, odnose i na nekrštene osobe kao nositelje prava i dužnosti.¹⁸ Posebno promatranje zaslužuju *katekumeni*, koji, budući da su izričitom voljom zatražili da budu članovi Crkve, »na osobiti način povezuju se s Crkvom« a sama se Crkva »za njih brine već kao za svoje« (usp. kan. 206, § 1).¹⁹ Međutim, ni katekumeni nisu u pravom smislu riječi nositelji prava i dužnosti u zakonodavstvu Crkve, barem što se tiče prava koje je na snazi.²⁰

Obveze i prava kršćana. Krštenik je subjekt obveza i prava vlastitih kršćaninu. To znači da se kanonske odredbe odnose samo i izričito na krštene ili kršćane. Izričaj iz kan. 96 »dužnosti i prava vlastita kršćanima« u skladu je sa sadržajem kan. 204, § 1 koji donosi definiciju vjernika te iznosi duhovne i nevidljive elemente Crkve, dok se u kan. 204, § 2 iznose hijerarhijski i vidljivi elementi. Crkva je društvo ujedno i nevidljivo ili duhovno i vidljivo ili hijerarhijsko, a nazočna je, na ovom svijetu, u toj jedinstvenosti i opstoji u Katoličkoj crkvi, »iako se izvan njezina organizma nalaze mnogi elementi posvećenja i istine, koji kao darovi svojstveni Kristovoj Crkvi potiču na katoličko jedinstvo« (LG 8). Vlastita prava kršćana u toj Crkvi jesu ona koja se odnose na njihovo posvećenje (usp. kann. 211, 213, 776, 1176) i puninu života, kao konačni cilj (usp. kann. 794, § 1, 795) te da im se sudi prema pravnim propisima, a ne slobodnoj prosudbi (usp. kan. 221). Temeljne, vlastite obveze kršćana odnose se na navještaj evanđelja po cijelom svijetu (usp. kan. 211), podupiranje djela Crkve (usp. kan. 222, § 1), čuvanje crkvenog zajedništva (usp. kan. 209, § 1), iskazivanje poslušnosti zakonitim pastirima (usp. kan. 212).²¹ Prava i dužnosti kršćanina, kako precizira kan. 96, ostvaruju se prema posebnom, vlastitom položaju svakoga.

Vlastiti pravni položaj. Iako među vjernicima postoji, po krštenju, istinska jednakost u dostojanstvu i djelovanju (usp. kan. 208), ipak postoji i razlika zbog okolnosti i raznih čimbenika, koji, s jedne strane mijenjaju zajednička prava i dužnosti,²² a s druge strane stvaraju naknadne, posebne i vlastite okolnosti za svakoga. Izričaj iz kan. 96 »uzimajući dakako u obzir njihov položaj«

¹⁸ Usp. ZKP-1983., kann. 383, § 4; 748, § 1; 771, § 2; 861, § 2; 1086, § 1; 1142, 1476, 1549.

¹⁹ Za katekumene postoji posebna pravna institucija koja se zove katekumenat, a njegovo je uređenje u mjerodavnosti biskupske konferencije kojoj pripada, prema odredbi kan. 788, § 3 »da izda statut kojim se uređuje katekumenat, da utvrdi što katekumenat treba da vrši i da odredi koje im se pogodnosti priznaju«. Usp. ZKP-1983., kan. 788.

²⁰ Usp. *Communicationes*, 17 (1985.), 167.

²¹ Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 348-349.

²² Zato postoji razlika između prava i dužnosti vjernika laika i prava i dužnosti klerika. Nadalje, drukčija su prava i dužnosti maloljetnih osoba, a drukčija punoljetnih.

svraća pozornost na životne okolnosti poput spola, dobi, prebivališta, boravišta, zavičajnosti, krvnog srodstva, tazbine, zakonskog srodstva, obredne pripadnosti (usp. kann. 97-112),²³ ali i na životne staleže: klerik, laik, redovnik (usp. kan. 207). Upravo to razlikovanje položaja, odgovornosti i zadaća vjernika obogaćuje Crkvu i čini od nje živu i organsku stvarnost. Jedno od bitnih načela za obveze i prava kršćana kao i za određivanje vlastita položaja je zajedništvo s Crkvom koje može biti puno (usp. kan. 205) i nepotpuno, nesavršeno pa govorimo o odijeljenoj braći. Zajedništvo s Crkvom je obvezatno za sve krštene osobe (usp. kann. 209, § 1; 149, § 1). Pripadnost Crkvi nije samo čisto formalan čin: to je u biti *zajedništvo* bez kojega ne postoji niti može postojati crkvena osobnost, a i ona se može obustaviti ili ograničiti u svom vršenju »zbog zakonito donesene kaznene mjere«.²⁴ Kršteni u latinskoj Katoličkoj crkvi i oni koji su u nju primljeni mogu biti kažnjeni kanonskim kažnjivim mjerama (popravne kazne ili cenzure i okajničke kazne, usp. kan. 1312, § 1), od prava (kazne *latae sententiae*) i od mjerodavne crkvene vlasti (kazne *ferendae sententiae*). Formulacija iz kan. 96 »zbog zakonito donesene kaznene mjere« odnosi se na dvije vrste kaznenih mjera, kao što i uskraćivanje prava proizlazi iz obaju načina primjene kaznenih mjera.²⁵

2. Zajedništvo s Crkvom

2.1. Puno zajedništvo s Crkvom (kan. 205)

Zakonodavac u kan. 205 određuje: »Potpuno su u zajedništvu Katoličke Crkve na ovoj zemlji oni kršteni koji se u njezinu vidljivom uređenju povezuju s Kristom, i to vezama ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja.« Kan. 205 dakle određuje elemente potpunog zajedništva s Katoličkom crkvom i izravno ovisi o kan. 204, § 2 u kojem se kaže da Crkva »na ovom svijetu sazdana i uređena kao društvo, opstoji u Katoličkoj Crkvi, kojom upravljaju Petrov nasljednik i biskupi s njim u zajedništvu«. Prema kan. 204, § 2 i kan. 205 elementi pritjelovljenja (*incorporatio*) Crkvi su: veze ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja. Te veze ujedinjuju krštenike u jedinstvo vidljivog Tijela Crkve. Onaj tko je primio krštenje u Katoličkoj crkvi pripada joj zauvijek jer treba primijeniti princip *semel catholicus, semper catholicus*.

²³ Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 352-387.

²⁴ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 144.

²⁵ O načinu primjene kazni *latae sententiae* i *ferendae sententiae* vidi u: Nikola ŠKALABRIN, *Kaznene mjere u Crkvi*, Đakovo, 2004., 40-42.

Kan. 205 ima pravni izvor u LG br. 14, gdje se kaže: »Potpuno se uključuju u društvo Crkve oni koji, imajući Kristov Duh, potpuno primaju njezinu organizaciju i sva sredstva spasenja u njoj ustanovljena i u njezinom se vidljivom ustrojstvu združuju s Kristom koji njom upravlja po Vrhovnom svećeniku i biskupima, naime vezama ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja i zajednice. Ipak se ne spašava onaj koji, iako je član Crkve, ne ustraje u ljubavi te ostaje u krilu Crkve 'tijelom', ali ne i 'srcem'.« Luigi Chiappetta drži da »veze o kojima je riječ u tom koncilskom tekstu ne promatraju se samo na zakonski način da bi se imalo potpuno pritjelovljenje, nego u teologalnom smislu, budući da se vezama smatraju one preko kojih se vjernici sjedinjuju s Kristom. Prema nauku LG, br. 14 jasno je da onaj koji, premda izvanjski obdržava te veze, ne ostaje sjedinjen s Kristom, budući da ne živi u Kristovu Duhu, te se ne može smatrati da je u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom.«²⁶ Prema tome, u skladu s koncilskim naukom, zajedništvo o kojem se govori u kan. 205 ne smije se promatrati samo kao nešto izvanjsko i zakonsko, nego prije svega kao nešto unutarnje i teologalno, budući da se zajedništvo određuje snagom djelovanja Kristova Duha kojeg čovjek prima u vjeri, nadi i ljubavi.

Prema tome, kan. 205 je doktrinarne naravi ali je i od velike praktične važnosti, jer kada daje elemente potpunog zajedništva s Katoličkom crkvom uključivo tvrdi, slažući se koncilskim naukom, da zajedništvo u kojem žive grešnici ili kršteni nekatolici nije potpuno i savršeno. Osim toga, prema kan. 96 samo krštenik može potpuno izvršavati vlastita prava kršćanina koji je u potpunom zajedništvu s Crkvom.

2.2. *Nepotpuno zajedništvo s Crkvom – odijeljena braća*

Onaj kod koga nedostaje jedan od triju elementa zajedništva, triju veza ispovijedanja vjere, sakramenata i crkvenog upravljanja, nije u punom zajedništvu s Katoličkom crkvom. Nepotpuno zajedništvo jest ograničenje prava u kanonskom uređenju. Stoga zakonodavac mudro u duhu ekumenizma i nauka Drugoga vatikanskog koncila u kan. 11 određuje da »zakoni samo crkveni obvezuju one koji su kršteni u Katoličkoj Crkvi ili su u nju primljeni«²⁷. S takvom

²⁶ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 144.

²⁷ Kan. 11 postavlja tri temeljna uvjeta da bi netko bio subjektom, tj. podložnikom crkvenih zakona: 1) krštenje; 2) dovoljna sposobnost služiti se razumom; 3) navršena sedma godina života. Prvi uvjet je božanskog pozitivnog prava, drugi naravnog prava, a treći crkvenog prava. Ta se tri uvjeta moraju ostvariti istodobno kod subjekta crkvenih zakona. Komentar kan. 11 vidi u: Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 86-94.

odredbom zakonodavac je razriješio konkretan problem, odlučivši da ne želi podvrći sve krštene osobe crkvenim zakonima. Božanskim zakonima, naravnim i pozitivnim, »po sebi« su podložni svi koji vjeruju u Krista i koji su primili krštenje, bez obzira jesu li katolici, pravoslavci ili protestanti, dapače i svi ljudi, a Crkva nema tu vlast da nekoga od njih izuzme ili da mu da oprost. Prema odredbi kan. 11 izuzete su od obvezatnosti crkvenih zakona sve nekrštene osobe, uključujući i katekumene, premda se oni »na osobit način povezuju s Crkvom« (kan. 206, § 1), te kao takvi uživaju različite pogodnosti koje su vlastite kršćanima (kan. 206, § 2).²⁸ Isto tako izuzete su sve krštene osobe u nekatoličkim Crkvama ili crkvenim zajednicama i koje im još uvijek pripadaju, a to znači pravoslavci i protestanti, koje nazivamo odijeljenom braćom. Ipak za odijeljenu braću obveza može biti neizravna, kako se to događa kod ženidbi kod kojih jedna stranka nije krštena i kod mješovitih ženidbi (usp. kann. 1059, 1086 i 1117), te općenito u svim pravnim poslovima koje postavljaju spomenute osobe zajedno s krštenim katolikom, ako je taj posao podložan crkvenim zakonima. Naprotiv, crkvenim su zakonima vezane sve osobe krštene u Katoličkoj crkvi, iako kasnije formalnim činom od nje otpadnu. Nakon takvog otpada, one s tim gube prava općenito, ali zadržavaju obveze, u skladu s kanonskim načelom: *Semel catholicus, semper catholicus*. Isto tako vezane su sve osobe krštene u nekatoličkim Crkvama ili crkvenim zajednicama, koje su kasnije primljene u Katoličku crkvu, premda kasnije i od nje otpadnu.

Osobe krštene izvan Katoličke crkve, tj. u pravoslavnim Crkvama ili protestantskim zajednicama uživaju pravnu osobnost u kanonskom uređenju (usp. kan. 96) ali ona je znatno ograničena. U ekumenskom duhu Drugoga vatikanskog koncila u Dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio* izričito se tvrdi da »oni koji vjeruju u Krista i koji su ispravno primili krst, nalaze se u nekom, mada ne savršenom, zajedništvu s Katoličkom crkvom« (UR 3).

Oni koji su »vjerom opravdani u krštenju, pritijelovljuju Kristu, pa se zato s pravom rese kršćanskim imenom, a sinovi ih Katoličke crkve zasluženo priznaju za braću u Gospodinu« (UR 3). Vodeći istodobno računa o kann. 205; 383, § 3; 463, § 3; 844, §§ 3-4; 883, br. 3; 908; 933 i 1124, u kojima se uporno ponavlja da i pravoslavci i protestanti – ukoliko su kršćani i kršteni – jesu u zajedništvu s Katoličkom crkvom, premda ne potpunom, i oni, kanonski, jesu osobe pa prema tome nosioci prava, premda su njihova pravna sposobnost i njihova prava i dužnosti znatno ograničeni.²⁹

²⁸ Usp. ZKP-1983., kann. 1183, § 1; 1170.

²⁹ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 144.

Veća ograničenja za odijeljenu braću nalaze se u kan. 11 prema kojem »zakoni samo crkveni obvezuju one koji su kršteni u Katoličkoj Crkvi ili su u nju primljeni (nakon krštenja)«. U kan. 908 zakonodavac zabranjuje katoličkim svećenicima »koncelebrirati euharistiju zajedno sa svećenicima Crkava ili crkvenih zajednica koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom«. U kann. 874 i 893, § 1, zakonodavac krštene osobe koje pripadaju nekoj nekatoličkoj zajednici isključuje iz službe kuma kod krštenja i potvrde.³⁰

Znakovite povlastice za odijeljenu braću nalaze se u sljedećim kanonima: a) u kan. 844, § 2, koji katolicima dopušta primiti sakramente pokore, euharistije i bolesničkog pomazanja od nekatoličkih služitelja (dakako ako njihove Crkve imaju valjane spomenute sakramente), uz određene uvjete; b) u kan. 844, § 3, koji dopušta katoličkim služiteljima da podjeljuju spomenute sakramente članovima istočnih Crkava koje nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom crkvom, uz određene uvjete; c) u kan. 1127, § 1, kod sklapanja mješovitih ženidbi, ako katolička stranka sklapa ženidbu s nekatoličkom strankom istočnog obreda, kanonski oblik sklapanja treba održavati samo za dopuštenost, a za valjanost se traži sudjelovanje posvećenog službenika; d) u kan. 1183, § 3, koji dopušta crkveni sprovod krštenima koji su članovi neke nekatoličke Crkve ili crkvene zajednice, osim ako je utvrđena njihova protivna volja i samo ako nije moguće imati vlastita službenika.³¹

Osoba rođena i krštena u odijeljenoj crkvenoj zajednici ima pravo, može po svojoj savjeti zatražiti i biti primljena u puno zajedništvo Katoličke crkve, a samo postupanje kod primanja je takovo da se za uspostavu zajedništva i jedinstva pod kanonsko-pravnim vidom ne nameće nikakav teret, osim onoga što je potrebno (usp. UR 18).

³⁰ Usp. *Isto*. Ipak, treba naglasiti da se ta zabrana ne odnosi na nekatolike istočnih Crkava. *Direktorij za primjenu načela i normi o ekumenizmu* dopušta da nekatolici istočnih Crkava mogu biti pravi kumovi, a ne jednostavno svjedoci (usp. kan. 874, § 2). U br. 98 određeno je da »zbog tjelesnog zajedništva koje postoji između Katoličke crkve i istočnih pravoslavnih Crkava, slobodno je, iz opravdanih razloga, dopustiti da istočni vjernik zajedno s katoličkim kumom (ili katoličkom kumom) kumuje pri krštenju katoličkog djeteta ili odrasle osobe, pod uvjetom da je dovoljno osiguran katolički odgoj krštenika i da je taj kum prikladna osoba. Katoliku, ako je na to pozvan, nije zabranjeno kumovati na krštenju koje se vrši u istočnoj pravoslavnoj Crkvi. U tom slučaju, skrb za kršćanski odgoj pripada u prvom redu na kuma (ili kumu) koji je član Crkve u kojoj je dijete kršteno.« Usp. ACTA CONSILIORUM PONTIFICIUM CONSILIIUM AD UNITATEM CHRISTIANORUM FOVENDAM, Directorium oecumenicum noviter compositum, br. 98, u: AAS, 85 (1993.) 11, 1039-119. (dalje: DE).

³¹ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 144-145.

3. Postupanje kod primanja u puno zajedništvo Katoličke crkve

3.1. Obveza i pravo postupanja po vlastitoj savjesti (kan. 748, § 2)

Zakonodavac u kan. 748, § 1 određuje: »Svi su ljudi dužni tražiti istinu o Bogu i njegovoj Crkvi, a, pošto je spoznaju, snagom božanskoga zakona obvezni su i imaju pravo prigrliti je i čuvati.« Sadržajem kan. 748, § 1 zakonodavac želi naglasiti da je vjerska istina bitno usmjerena na čovjekov život, jer kad se ona spozna čovjek ima dužnost i neotklonjivo pravo, snagom božanskog zakona, prigrliti je, čuvati, naviještati, dublje istraživati. Pravo na traženje i slobodno prihvaćanje vjerske istine svečano je potvrđila u *Općoj deklaraciji o pravima čovjeka*, odobrenoj i proglašenoj 10. prosinca 1948. godine, Generalna skupština Ujedinjenih naroda: »Svaki pojedinac ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere. To pravo uključuje slobodu promjene vjere ili uvjerenja, i slobodu očitovanja, pojedinačnog i zajedničkog, kako u javnosti tako i privatno, vlastite vjere ili vlastitog uvjerenja u naučavanju, u praksi, u bogoštovlju i u vršenju obreda« (čl. 18).³² Vjerska je sloboda izričito potvrđena i u Ustavu Republike Hrvatske u čl. 40 »jamči se sloboda savjesti i vjeroispovijedi i slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja«, a prema čl. 41 »sve vjerske zajednice jednake su pred zakonom i odvojene od države. Vjerske zajednice slobodne su, u skladu sa zakonom, javno obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, druge zavode, socijalne i dobrotvorne ustanove te upravljati njima, a u svojoj djelatnosti uživaju zaštitu i pomoć države.«³³

U kan. 748, § 2 zakonodavac donosi jednu veoma važnu zabranu koju treba povezivati s pravom na vjersku slobodu: »Nikome nikada nije dopušteno prisiljavati ljude da protiv svoje savjesti prigrlje katoličku vjeru.« Čovjek je moralno dužan čuvati i slijediti istinu, ali ga nitko ne smije prisiljavati zamamljivanjem, strahom, prijetnjama ili, još gore, prisilom. Vjerska je sloboda pretpostavka, uvjet, načelo i temelj svake druge slobode, ljudske i građanske, osobne i zajedničarske. Cijeli je sadržaj kan. 748 zapravo nadahnut naukom Drugoga vatikanskog koncila, odnosno Deklaracijom o vjerskoj slobodi *Dignitatis humanae*.³⁴ Crkva se u svojoj povijesti herojski borila za vjersku slobodu³⁵

³² Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, II, Roma, 1996., 4; *Opća deklaracija o ljudskim pravima*, u: www.ljudskaprava-vladarh.hr/fgs.axd?id=1254 (10. II. 2012.).

³³ NN, br. 85/10. – pročišćeni tekst.

³⁴ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dignitatis humanae*. Deklaracija o slobodi vjerovanja (7. XII. 1965.), br. 1, 2, 10, u: Dokumenti, Zagreb, 72008. (dalje: DH).

³⁵ Jedan od svjedoka vjerske slobode u hrvatskim prilikama jest blaženi Alojzije Stepinac koji je hrabro i postojano ustao u obranu slobode vjeroispovijesti. Na svetkovinu sv. Petra 29. lipnja 1942. godine u propovijedi održanoj u Zagrebačkoj katedrali naglasio je:

i u nepravednim miješanjima države, uvijek je proglašavala slobodu, premda su je neki kršćani tijekom stoljeća stvarno kršili.³⁶

Budući da svaka osoba ima neotuđivo pravo i obvezu postupanja po vlastitoj savjesti, iz toga proizlazi da »svaki kršćanin ima pravo, po svojoj savjesti, donijeti odluku o ulasku u puno katoličko zajedništvo« (DE 99, OE 25). Taj izbor ne smije biti plod neprimjerenog prozelitizma (usp. DH 4, DE 23)³⁷ već to mora biti slobodna i spontana odluka.³⁸ Isto vrijedi i za katolika koji formalnim činom³⁹ napušta zajedništvo s Katoličkom crkvom, tj. koji prekida vezu zajedništva vjere, sakramenata i pastoralnog vodstva,⁴⁰ a čime čini tri teška kršenja vjere: krivovjerje, otpad i raskol (usp. kan. 751). Protiv otpadnika, krivovjernika i raskolnika koji su bili članovi Katoličke crkve zakonodavac određuje teške kaznene mjere (usp. kan. 1364), no kaznene mjere ne smiju se držati kao suprotnost s pravom na slobodu savjesti i vjeroispovijedi i slobodnog javnog očitovanja vjere ili drugog uvjerenja. Naime, potrebno je istaknuti da vjernik, krštena osoba, koji teško krši vjeru počinjenjem kažnjiva djela krivovjerja, otpada i raskola, za što je određena kazna *izopćenja (latae sententiae)*, tj. isključenje iz crkvene zajednice, da sam sebe isključuje iz zajednice. Isto tako treba imati u vidu da se u tom slučaju kazna odnosi na katolika koji je član Crkve,

»Bog nam je svjedok, da smo bili protivni svakom prisilnom stupanju u Katoličku Crkvu (...). Neka bude ovdje javno rečeno, da je Crkva učinila sve što je u njenoj moći, da tu svoju djecu zaštiti, jer je ne vode nikakvi politički motivi nego briga za spasavanje duša (...). Crkva će i u buduću činiti sve što može za svu svoju djecu bez ikakve razlike, a i bez straha bilo s lijeva bilo s desna, jer zna da čini ono, što Bog i zakon njegov traži i nalaže.« Ispravnost svoga stava očitovao je na sudu, kad je 3. listopada 1946. godine, osvrćući se na optužbe glede vjerskih prijelaza, posvjedočio da je u tom pogledu njegova »savjest čista« i to potkrijepio tvrdnjom: »Činjenica je, da se u prošlo ratno vrijeme Crkva morala provlačiti kroz poteškoće kao zmija, a išlo se na ruku srpskom narodu s nakanom, da mu se pomogne, kako se dalo i moglo.« Usp. ALOJZIJE kardinal STEPINAC, nadbiskup zagrebački, *Propovijedi, govori, poruke (1941. – 1946.)*, Juraj Batelja – Celestin Tomić (ur.), Zagreb, 1996., LVI, 117.

³⁶ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, II, 4.

³⁷ Usp. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELI, Nota Doctrinalis de quibusdam rationibus evangelizationis (3. XII. 2007.), br. 12, u: AAS, 100 (2008.) 7, 489-504.

³⁸ Zakonodavac u kan. 896 ZKIC-1990. upotrebljava izričaj: »koji svojevoljno traže da uđu u potpuno zajedništvo s Katoličkom Crkvom«.

³⁹ »Sadržaj čina volje mora biti prekid svih onih veza zajedništva vjere, sakramenata i pastoralnog vodstva – koji vjernicima omogućuju da primaju milosni život unutar Crkve. To znači da takav *formalni čin* otpada nema samo pravno-upravni karakter (istup iz Crkve u službenome smislu s odgovarajućim građanskim posljedicama), nego se predstavlja kao stvarno odvajanje od konstitutivnih elemenata života Crkve: stoga on pretpostavlja čin otpada, krivovjerja ili raskola«, *Communicationes*, 38 (2006.), 170-172.

⁴⁰ »Katolik koji je formalnim činom otpao od Katoličke crkve neka se ponovo primi u potpuno zajedništvo Katoličke crkve prema odredbi dijecezanskog biskupa«, HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Pravilnik, o maticama i drugim uredskim knjigama*, Zagreb, 2002., čl. 41.

a ne na onoga tko je izvan Crkve. Crkva ima pravo štiti svoje jedinstvo, pa i prijetnjom crkvene kazne, a s istim kaznama ima pravo i kazniti onoga tko ne drži obvezu vjernosti.⁴¹

Crkva ne da ima samo pravo štiti svoje jedinstvo nego i podupirati i voditi ekumenski pokret. Svrha je ekumenskog pokreta obnova jedinstva među svim kršćanima, koji su već stoljećima razdvojeni, uz veliku sablazan onih koji ne vjeruju u Krista, pa i samih ateista. Ta je inicijativa teška, delikatna, složena i ne smije se prepustiti slobodnoj inicijativi vjernika ni inicijativi pojedinih pastira. Briga za obnovu jedinstva kršćana počiva kao teret na čitavoj Crkvi, kako na vjernicima tako i na pastirima (usp. UR 5).

Unapređenje je tog jedinstva povezano s Kristovom voljom (usp. Iv 17,21). Ekumenski pokret za opću Crkvu trebaju podupirati i voditi rimski prvosvećenik i Zbor biskupa (usp. kan. 755, § 1). »Isto tako zadaća je biskupa i, prema pravnoj odredbi, biskupskih konferencija da promiču to jedinstvo i da prema različitim potrebama ili prilikama daju praktične odredbe, vodeći računa o propisima koje je donijela vrhovna crkvena vlast« (kan. 755, § 2). Svi su se pak vjernici dužni pridržavati odredaba i uputa donesenih od vrhovne crkvene vlasti. Drugi vatikanski koncil u tom kontekstu »potiče vjernike da se uzdrže od lakoumnosti i nerazborita žara, jer bi to moglo nanijeti štete napretku jedinstva« (UR 24).

3.2. *Obraćanje mjerodavnoj crkvenoj vlasti*

Kršteni nekatolik (valjano krštena osoba) koji po svojoj savjesti želi pristupiti u puno zajedništvo Katoličke crkve treba unutarnju volju očitovati na izvanjski način, tj. treba uputiti pisanu molbu dijecezanskom biskupu. Riječ je o molbi koju kandidat najčešće preko župnika mjesta prebivališta ili boravišta, dostavlja dijecezanskom biskupu.⁴² Bit će korisno da župnik prije prosljeđivanja molbe dijecezanskom biskupu bar općenito procijeni razloge molbe, pomogne molitelju u eventualnom pročišćavanju razloga kako bi se otklonili neadekvatni razlozi, motivi i namjere. Ništa ne priječi da župnik već u toj fazi ponudi kandidatu duhovnu i katehetsku pripremu ovisno o slučaju. Župnik nema pravo odlučivati o molbi kandidata niti o prihvatu kandidata u puno zajedništvo, ali može dati mišljenje, preporuku, svjedočanstvo ističući

⁴¹ Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, II, 5.

⁴² Ništa ne priječi da kandidat molbu dostavi direktno dijecezanskom biskupu koji će se tada, prije donošenja odluke o primanju, pobrinuti preko župnika provjeriti posjeduje li kandidat tražene uvjete.

pritom razloge za ili protiv te izvješćujući dijecezanskog biskupa o stupnju kršćanskog nauka kod molitelja. Razboritost pastoralnog djelovanja nalaže da župnik molitelju već na početku puta dadne dostatne i cjelovite informacije o postupanju kod primanja i o važnosti i ozbiljnosti čina primanja.

Prije negoli prihvati kandidata, tj. donese odluku o primanju, dijecezanski biskup dužan je na temelju molbe i drugih traženih priloga (npr. nekato- lički krsni list, preporuka župnika, potvrda da je molitelj poučen o istinama katoličke vjere) pažljivo procijeniti razloge zahtjeva i eventualno pomoći u njihovu pročišćavanju (usp. AG 13) kako bi se otklonili mogući neadekvatni razlozi. To mogu biti naprimjer razlozi čisto sentimentalne naravi, ljudski interes, krive predodžbe o katoličanstvu i jedinstvu kršćana, svađa sa zajednicom podrijetla itd. Dok u latinskoj Crkvi o primanju u puno zajedništvo Katoličke crkve odluku donosi dijecezanski biskup,⁴³ u istočnim katoličkim Crkvama u puno zajedništvo Katoličke crkve pojedinačne vjernike (laike) može primati i župnik a ne samo mjesni hijerarh.⁴⁴

3.3. Traženi uvjeti za primanje

Osobama valjano krštenim u odijeljenoj crkvenoj zajednici koje zatraže primanje u puno zajedništvo ni pravnim odredbama ni u pastoralnom pristupu ne postavljaju se nikakvi posebni uvjeti osim onih nužno potrebnih stvari.⁴⁵ Jedna od prvih i nužnih potrebnih stvari jest pojedinačna duhovna i katehetska priprema (*katehetsko poučavanje*). Iako nije riječ o katekumenima, potrebno je ipak provesti odgovarajuću katehetsku pripravu svakog pojedinačnog kandidata ovisno o potrebi u svakom pojedinom slučaju⁴⁶ kako bi kandidati svjesno usvojili nauk Katoličke crkve (npr. prvenstvo rimskog prvosvećenika, nerazrješivost ženidbe itd.) i kako bi razumjeli što to znači biti katolik. Za vrijeme te pripreme može se već dopustiti neko zajedništvo u bogoslužju prema propi-

⁴³ Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, Red primanja valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve, dodatak, br. 8, u: *Red pristupa odraslih u kršćanstvo*, Zagreb, 1998., 315-337 (dalje: *Red primanja*). Iako se u br. 8 govori da dijecezanskom biskupu pripada da primi kandidata, ipak prezbiter kojem je povjerena zadaća da obavi slavlje, ima ovlast da pripravnika potvrdi u samom obredu primanja, osim ako je dotični već valjano primio sakrament potvrde. Usp. *Red potvrde*, Prethodne napomene, br. 8.

⁴⁴ Usp. ZKIC-1990., kan. 898, §§ 2-3.

⁴⁵ U ŽKP-1983. nema odredbe koja bi govorila o traženim uvjetima, a u ZKIC-1990. u kan. 896 zakonodavac određuje: »onima koji su kršteni u nekatoličkim Crkvama ili crkvenim zajednicama, bilo da se radi o pojedincu bilo o skupini, a koji svojevolumno traže da uđu u potpuno zajedništvo s Katoličkom Crkvom, neka se ne nameće nikakav drugi teret, osim što je potrebno«. Usp. UR, 18.

⁴⁶ Usp. *Red primanja*, br. 5; ZKIC-1990., kan. 897.

sima donesenima u *Ekumenskom direktoriju* no svakako treba izbjegavati da se pripravnici izjednače s katekumenima.⁴⁷ U fazi pripreme, tj. prije čina primanja u puno zajedništvo, trebalo bi kod kandidata razriješiti eventualno njegovo neregularno ženidbeno stanje. Naime, Kongregacija za nauk vjere dala je u jednom privatnom odgovoru, od 11. srpnja 1983. godine, kriterij koji se po analogiji može primijeniti i na primanje u puno zajedništvo. Kongregacija za nauk vjere je izjavila da se katekumena u neregularnom ženidbenom stanju može primiti među katekumene (dan primanja među katekumene), ali ne i među izabranike za primanje sakramenata kršćanske inicijacije (dan primanja među izabranike).⁴⁸ Prema tome, prije sama obreda primanja u puno katoličko zajedništvo trebalo bi otkloniti sve ono što priječi regularno ženidbeno stanje.

Drugi važan uvjet koji kandidat treba ispuniti jest dostavljanje, uz molbu, *nekatoličkoga krsnog lista*. Nekatolički krsni list isprava je koja svjedoči o primljenom krštenju, vjerna je preslika podataka iz matice ili knjige krštenih, potvrda je pripadnosti nekoj Crkvi ili zajednici vjernika na temelju koje se može utvrditi i valjanost krštenja. Valjanost krštenja primljenog u istočnim nekatoličkim Crkvama nije dvojbeno (usp. DE 99a). U drugim odijeljenim Crkvama ili zajednicama valjanost krštenja treba s pozornošću provjeriti.⁴⁹ U situacijama kada kandidat ne može priložiti nekatolički krsni list⁵⁰ prema odredbi kan. 876 »dovoljna je izjava samo jednog sasvim besprijekornog svjedoka ili prisega samog krštenoga, ako je kršten u odrasloj dobi«. U ZKIC-1990. u kan. 691 dokaz nije sužen na prisegu samog krštenika

⁴⁷ Usp. *Red primanja*, br. 5.

⁴⁸ Usp. *Canon Law Digest*, X, 139.

⁴⁹ Crkva Isusa Krista Svetaca posljednjih dana, bolje poznata kao »mormoni«, nema valjano krštenje. Usp. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELI, Responsum ad propositum dubium de validitate baptismatis apud communitatem »The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints« (5. VI. 2001.), u: AAS, 93 (2001.) 7, 476. Kongregacija za nauk vjere dala je mišljenje o valjanosti krštenja i u nekim drugim crkvenim zajednicama. Usp. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELI, Notificatio de validitate baptismatis apud »The New Church« confessionem collati (20. XI. 1992.), u: AAS, 85 (1993.) 2, 179: »Quaesitum est ab hac Congregatione pro Doctrina Fidei, utrum baptismus collatus apud communitatem vulgo dictam« The New Church »domini Emmanueli Swedenborg validus sit an non. Haec Congregatio, diligenti examine expleto, respondendum decrevit: *Negative*.« Usp. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDELI, Notificatio de validitate baptismatis apud »Christian Community« Rudolphi Steiner confessionem (9. III. 1991.), u: AAS, 83 (1991.) 5, 422: »Quaesitum est ab hac Congregatione pro Doctrina Fidei, utrum baptismus collatus apud communitatem vulgo dictam« Christian Community »vel« Die Christengemeinschaft »domini Rodulphi Steiner validus sit an non. Haec Congregatio, diligenti examine expleto, respondendum decrevit: *Negative*.«

⁵⁰ Npr. kad kandidati dolaze iz zemalja koje su prakticirale zabranu vjerskih sloboda ili su progonile vjernike ili kad službenik neke Crkve ili zajednice zbog vijesti o prijelazu u drugu Crkvu ili zajednicu ne želi izdati krsni list ili odugovlači ili uvjetuje izdavanje.

u odrasloj dobi, nego je postavljen šire na »izjavu samog krštenoga utemeljena na nedvojbenim dokazima, osobito ako je kršten pošto je prešao *djetinjsku dob*«. Ako i nakon temeljita istraživanja i dalje postoje sumnje u to je li osoba krštena ili je li njezino krštenje valjano, može se podijeliti uvjetno krštenje u privatnom obliku, s time da se kršteniku treba protumačiti značenje tog čina.⁵¹ Važno je istaknuti da se u istočnim nekatoličkim Crkvama sakrament potvrde slavi zajedno sa sakramentom krštenja (bilo djece bilo odraslih), pa dokaz o primljenom krštenju obuhvaća i dokaz o primljenom sakramentu potvrde. Stoga ako npr. u krštenici pravoslavnih Crkava nema spomena sakramenta potvrde ne dovodi se u sumnju činjenica da je potvrda osobi podijeljena istoga dana i na istome mjestu kada i krštenje (usp. DE 99a). No, ako se pristupa podjeljivanju uvjetna krštenja, tada se treba pristupiti i slavlju, podjeljivanju uvjetne potvrde.

Kod prihvaćanja u puno zajedništvo Katoličke crkve primjenjuje se *Red primanja valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve*, koji je na hrvatskom jeziku objavljen kao dodatak *Reda pristupa odraslih u kršćanstvo*.⁵² Novo, popravljeno i dopunjeno izdanje priredilo je *Liturgijsko vijeće HBK*, Zagreb, 1998. godine, str. 315-337. Nakon *Prethodnih napomena*, br. 1-13, slijedi: I. *Red primanja u misi*, br. 14-21; II. *Red primanja izvan mise*, br. 22-28; III. *Tekstovi koji se upotrebljavaju u obredima primanja*, br. 29-31. Sam obred slavlja trebao bi se očitovati kao slavlje Crkve, a svoj vrhunac trebao bi dosegnuti u euharistijskom zajedništvu, bez izražavanja ikakva slavodobića, često prikladnije s malim brojem rodbine i prijatelja (usp. br. 3). Ako se primanje obavlja u misi, pripravnik bi trebao, vodeći računa o svom osobnom položaju, ispovjediti svoje grijeha, a ispovijed može primiti, slaviti svaki propisno odobreni ispovjednik (usp. br. 9). Ako iz teškog razloga nije moguće slaviti euharistiju, primanje će se obaviti izvan mise za službe riječi, ukoliko je bar ona moguća (usp. br. 4, 22-28). *Red primanja valjano krštenih osoba u puno zajedništvo Katoličke crkve* predviđa da u »samom primanju, ako je takav slučaj, pripravnika prati jamac, to jest muškarac ili žena koji je u njegovu vođenju ili pripravi imao veći udio od ostalih, mogu se dopustiti i dva jamca«⁵³.

Pripravnik treba primiti u Katoličku crkvu samom ispoviješću katoličke vjere (govorenjem Nicejsko-carigradskog vjerovanja)⁵⁴ i ne traži se ništa više

⁵¹ Usp. ZKP-1983., kan. 845, § 2; ZKIC-1990., kan. 672, § 2; DE, br. 99d.

⁵² Hrvatski prijevod odobrila je BKJ na plenarnom zasjedanju u Zagrebu 11. svibnja 1973. godine, a potvrdio je Zbor za bogoštovlje 26. listopada 1972. godine (Prot. br. 1548/73).

⁵³ *Red primanja*, br. 10.

⁵⁴ Usp. *Red primanja*, br. 2; OE, 25; ZKIC-1990., kan. 897.

od onog što *Ispovijest vjere* sadrži.⁵⁵ Ispovijest vjere je jedno od važnih pravnih sredstava u zaštiti zajedništva vjere i života Crkve. Ispovijest vjere nastaje njezinim izricanjem po obrascu koji je odobrila Sveta Stolica, a obrazac sadrži *Nicejsko-carigradski simbol* uz *neke dodatke* koji se odnose na odredbe sadržane u kann. 750 i 752. Ispovijest vjere nije neka formalnost potrebna zbog obvezivanja onoga tko ju izriče za primanje u puno zajedništvo. Naprotiv, ona predstavlja duboku i javnu obvezu poslušnosti Kristu i obvezu prijanjanja uz temeljne istine vjere. Zakonodavac npr. u kan. 833 nameće Ispovijest vjere svim onim vjernicima koji vrše važnu crkvenu službu u crkvenoj zajednici. Ta obveza pravno obvezuje pojedinoga vjernika o kojemu se radi te se stoga ne može izvršiti preko nekoga zastupnika.⁵⁶ Nakon Ispovijesti vjere slijedi izričit čin prihvatanja kandidata od strane slavitelja kao što je to predviđeno u *Redu primanja*, br. 15-16.⁵⁷

Nakon čina prihvatanja mjerodavna crkvena vlast, najčešće župnik, mora činjenicu prihvatanja upisati u posebnu knjigu u koju će se upisati dan i mjesto krštenja.⁵⁸ Hrvatska biskupska konferencija u *Pravilniku o maticama i drugim uredskim knjigama* u čl. 41 propisala je obveznu uredsku župnu knjigu pod nazivom *Knjiga primljenih u potpuno zajedništvo Katoličke crkve*. U čl. 45, br. 1 određeno je da se u tu knjigu upisuju odrasle osobe koje su krštene izvan Katoličke crkve, a primljene u puno zajedništvo Katoličke crkve. Izrazom *odrasle osobe* partikularni zakonodavac ispustio je iz vida status *djece* i maloljetnih osoba do navršениh četrnaest godina života.⁵⁹ Naime, njihov status ovisi o roditeljima, pa u situaciji primanja roditelja u puno zajedništvo pribrajaju se i njihova djeca, kao što se to razlaže u daljnjem tekstu. U čl. 45, br. 2 određeni su potrebni partikularni uvjeti za primanje osoba: »pisana molba za primitak, potvrda o krštenju izvan Katoličke crkve, potvrda da je poučena o istinama

⁵⁵ »Od onoga koji je rođen i kršten izvan vidljivog zajedništva Katoličke crkve više se ne traži odreknuće od krivovjerna«, *Red primanja*, br. 6.

⁵⁶ O pravnim sredstvima zaštite cjelovitosti vjere u crkvenim zajednicama vidi: Josip ŠAL-KOVIĆ, *Ispovijest vjere* (kan. 833) – pravna zaštita crkvene zajednice, u: *Bogoslovska smotra*, 81 (2011.) 2, 243-266.

⁵⁷ Na slaviteljev poziv kandidat sam dodaje riječi: »Vjerujem i ispovijedam sve što vjeruje, uči i naviješta sveta Katolička crkva kao od Boga objavljeno.« Ako se odmah ne podjeljuje potvrda, slavitelj položi desnu ruku nad glavu onoga koji treba biti primljen te rekne: »I, Gospodin te prima u Katoličku crkvu. U svom milosrđu on te ovamo doveo da u Duhu Svetome s nama imaš puno zajedništvo u vjeri koju si ispovjedio pred ovom njegovom obitelji.« Usp. *Red primanja*, br. 15-16.

⁵⁸ Usp. *Red primanja*, br. 13. U nekim partikularnim Crkvama posebna knjiga je registar koji se vodi u biskupskoj kuriji. Usp. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Pravilnik o maticama i drugim uredskim knjigama*, čl. 41.

⁵⁹ Usp. ZKP-1983., kan. 111, § 1; ZKIC-1990., kan. 29, § 2.

katoličke vjere i dopuštenje dijecezanskog biskupa«. U čl. 45, br. 4 određeno je da se u *Knjigu primljenih u potpuno zajedništvo Katoličke crkve* treba ubilježiti: »ime osobe koja se prima, roditelja i jamca, mjesto i datum rođenja, datum primanja u potpuno zajedništvo Katoličke crkve, kršćanska zajednica iz koje se prima te mjesto i datum krštenja, tko je i kada podijelio ovlast za primanje, kao i ostalo što traže rubrike u knjizi primljenih u potpuno zajedništvo Katoličke crkve«.

3.4. Obveza čuvanja vlastita obreda

Katolička crkva je jedna, ali u njoj postoji mnogo obreda, koji skupa s drugim elementima jesu u osnovi posebnih »skupina, organski spojenih, koje, ne dirajući u jedinstvo vjere i božansko ustanovljenje opće Crkve, uživaju vlastitu disciplinu, vlastiti način liturgije te teološku i duhovnu baštinu« (LG 23). Zakonodavac u ZKIC-1990. u kan. 28, § 1 donosi definiciju obreda: »obred je liturgijska, bogoslovna, duhovna i stegovna baština, različita po kulturi i povijesnim prilikama naroda koju svaka samosvojna Crkva izražava vlastitim načinom življenja vjere.« Dva su temeljna obreda: *zapadni* ili *latinski* i *istočni*,⁶⁰ koji su podijeljeni u različite posebne obrede.⁶¹

Zbog svojih pravnih posljedica, pripadnost jednoj ili drugoj obrednoj Crkvi ima veliku važnost i ne može se prepustiti slobodnom izboru vjernika. Obredna se pripadnost ravna prema jasnim odredbama koje su sadržane u kann. 111-112 u kojima se promatraju tri slučaja: 1) primanje u neku obrednu Crkvu *prije* navršenih četrnaest godina života (usp. kan. 111, § 1);⁶² 2) prima-

⁶⁰ Obredi o kojima se radi u ZKIC-1990. »jesu, osim ako je utvrđeno nešto drugo, oni koji nastaju iz aleksandrijske, antiohijske, armenske, kaldejske i carigradske predaje« (kan. 28, § 2).

⁶¹ Nisu svi posebni obredi koji su utemeljeni u samosvojnim (*sui iuris*) obrednim Crkvama, ili autonomnim Crkvama, s vlastitim bogoslužnim knjigama i s vlastitom stegom i hijerarhijom. U latinskoj Crkvi, skupa s rimskim obredom postoji i *ambrozijanski* u Milanu i *mozarapski* ili *vizigotski* u Španjolskoj (Toledo). Međutim, ni ambrozijanska Crkva ni mozarapska ne sačinjavaju »samosvojne« obredne Crkve. Naprotiv, na Istoku su mnogobrojne »samosvojne« katoličke Crkve: armenska, kaldejska, koptska, talijansko-albanska, malabarska, melkitska, ritenska, sirska itd. Usp. Luigi CHIAPPETTA, *Il Codice di diritto canonico. Commento giuridico-pastorale*, I, 162.

⁶² Za one koji nisu navršili četrnaest godina potrebno je voditi računa o obrednoj Crkvi roditelja. Ako roditelji, otac i majka, pripadaju latinskoj Crkvi, onda se i dijete pribraja latinskoj Crkvi. Naprotiv, ako oba roditelja pripadaju nekoj istočnoj Crkvi, dijete se pribraja istočnoj Crkvi, budući da svi *samosvojni* obredi imaju jednako dostojanstvo i pravo građanstva u Kristovoj Crkvi (usp. OE, 3). Dosljedno tome, kad god se krštenje podjeljuje – zakonito (u slučaju prijekne potrebe) ili nezakonito – po obredu koji se razlikuje od obreda roditelja, krštenik se pribraja svejedno obrednoj Crkvi roditelja. Može se dogo-

nje u neku obrednu Crkvu *poslije* navršenih četrnaest godina života (usp. kan. 111, § 2);⁶³ 3) *prijelaz* u neku obrednu Crkvu koja se razlikuje od one u koju je netko već bio primljen (usp. kan. 112).⁶⁴ Crkveni se obred određuje krštenjem, budući da se čovjek njime priteljovljuje Kristovoj Crkvi i postaje u njoj osoba. Ipak, po sebi nije dostatno samo krštenje jer kan. 111, § 1 govori da je za one koji nisu navršili četrnaest godina potrebno voditi računa o obrednoj Crkvi roditelja.

S obzirom na primanje istočnih nekatoličkih vjernika u puno zajedništvo, važno je napomenuti i istaknuti odredbu kan. 35 ZKIC-1990. u kojem se izričito kaže: »neka krštene nekatoličke osobe koje stupaju u potpuno zajedništvo s Katoličkom Crkvom zadrže, poštuju i prema silama obdržavaju vlastiti obred posvuda u svijetu; neka se zato pribroje samosvojnoj Crkvi istog obreda poštujući u posebnim slučajevima osoba, zajednica ili krajeva pravo obraćanja Apostolskoj Stolici«. U slučaju da su ti vjernici povjereni na pastoralnu skrb latinskom dijecezanskom biskupu ili pak nekoj drugoj *sui iuris* Crkvi,⁶⁵ oni i dalje pripadaju istočnoj katoličkoj Crkvi koja odgovara istočnoj nekatoličkoj Crkvi podrijetla.⁶⁶ Svećenik (latinskog obreda) koji prima vjernika istočnih nekatoličkih Crkava u katoličko zajedništvo dužan je upisati pristupanje

ditu da roditelji pripadaju i različitim obrednim Crkvama. U tom slučaju, prema odredbi kan. 111, § 1, dijete koje nije navršilo četrnaest godina, pribraja se latinskoj Crkvi, ako roditelji složno zažele da se dijete krsti u latinskoj Crkvi; ako takve složne želje nema, dijete se pribraja obrednoj Crkvi kojoj pripada otac. Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 383–384.

⁶³ Primanje nakon navršenih četrnaest godina ovisi o volji onoga koji se treba krstiti. On može slobodno izabrati »samosvojnu« obrednu Crkvu do koje »više drži« i njezino obredno krštenje (kan. 111, § 2). Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 384.

⁶⁴ Za primanje u neku drugu obrednu Crkvu koja je po sebi određena i za prijelaz u neku drugu Crkvu nakon primljenog krštenja, prijeko je potrebno dopuštenje Apostolske Stolice (kan. 112, § 1, br. 1). Kan. 112 predviđa i druga dva slučaja: 1) *Latinski ženidbeni drug* (bilo zaručnik ili zaručnica) pri sklapanju ženidbe ili dok ona traje, ima ovlast da prijeđe u samosvojnu obrednu Crkvu drugog ženidbenog druga. Kad ženidba prestane, npr. zbog smrti ženidbenog druga ili zbog oprosta od neizvršene ženidbe (kann. 1141–1142), ili zbog presude o ništavosti ženidbe, koja je postala izvršna (kann. 1684–1685) – može se slobodno vratiti u latinsku Crkvu. 2) *Bilo djeca onih koji su dobili dopuštenje od Apostolske Stolice* da prijeđu u neku istočnu Crkvu *bilo djeca latinskog ženidbenog druga* koji je prešao u istočnu Crkvu supruga; bilo konačno, kod mješovitih ženidbi, djeca katoličke stranke koja je zakonito prešla u neku drugu obrednu Crkvu: premda su krštena u latinskoj Crkvi, prelaze snagom zakona (*ope legis*) u novu obrednu Crkvu. Ipak, kada navršše četrnaest godina, mogu se slobodno vratiti u latinsku Crkvu. Prema odredbi kan. 535, § 2, promjena se obreda mora upisati u Knjigu krštenih. Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 384–387.

⁶⁵ Usp. CD, 23; ZKIC-1990., kan. 916, § 5.

⁶⁶ Usp. ZKP-1983., kan. 383, § 2; ZKIC-1990., kann. 38, 193 i 916, § 5.

odgovarajućoj istočnoj katoličkoj Crkvi u posebnu knjigu. Ipak u izvanrednim slučajevima može se provesti promjena obredne pripadnosti, odnosno pribrajanje drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi prema kanonskim propisima.⁶⁷

Prema tome vjernici istočnih nekatoličkih Crkava koji zatraže primanje u puno zajedništvo u nekoj od partikularnih Crkava na području Hrvatske biskupske konferencije trebali bi se primanjem u puno zajedništvo redovito i isključivo pribrajati Križevačkoj eparhiji koja na našim prostorima djeluje kao Crkva *sui iuris*.⁶⁸ Svi drugi kršteni nekatolici trebali bi se primanjem u puno zajedništvo pribrajati latinskoj Crkvi. Samo bi se u izvanrednim slučajevima mogla provesti promjena obredne pripadnosti, odnosno pribrajanje drugoj samosvojnoj obrednoj Crkvi, no to treba činiti isključivo prema kanonskim propisima, imajući u vidu propise oba *Zakonika Katoličke crkve*, tj. ZKP-1983., kan. 112, § 1 i ZKIC-1990., kann. 32-34, 36-37.

Korisno je napomenuti da ZKP-1983. u više kanona dopušta da vjernici u bilo kojem obredu prime: krštenje (kan. 861, § 2), ispovijed (kan. 991), pričest (kan. 923), potvrdu (kann. 882 i 887) i bolesničko pomazanje (kan. 1003, § 2; usp. i kan. 844, § 2). Dopušteno je i sudjelovanje u bilo kojem obredu katoličkoj euharistijskoj žrtvi, i to sudjelovanje vrijedi za izvršenje blagdanske obveze (kann. 923 i 1248, § 1). Za sklapanje ženidbe usp. kann. 1108-1110; 1119 i 1127. Međutim, takva praksa, precizira kan. 112, § 2, ma kako bila dugotrajna, ne uključuje pribrajanje toj Crkvi, tj. ne uključuje promjenu obreda.⁶⁹

3.5. Status djece onih koji se primaju u puno zajedništvo

S obzirom na dob kan. 97 pravi razliku između punoljetne i maloljetne osobe, slijedeći opći kriterij modernih zakonodavstava. Punoljetna osoba je osoba koja

⁶⁷ Usp. ZKP-1983., kan. 112, § 1; ZKIC-1990., kann. 32-34, 36-37; SEGRETERIA DI STATO, Rescriptum ex Audientia Ss. mi (26. XI. 1992.), u: AAS, 85 (1993.) 1, 81. Obično je potrebno obratiti se Svetoj Stolici (Kongregaciji za istočne Crkve), osim u onim slučajevima koji su regulirani zakonskim propisima.

⁶⁸ Da se vjernici istočnih nekatoličkih Crkava koji ulaze u puno zajedništvo Katoličke crkve u redovitoj pastoralnoj skrbi trebaju pribrajati Križevačkoj eparhiji govori i Pismo Biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine o međuobrednim odnosima, dodatak, *Kanonske odredbe*, br. 28: »kršteni nekatolici (iz starih istočnih Crkava ili iz bizantsko-pravoslavnih Crkava) kad stupe u puno zajedništvo s Katoličkom Crkvom, zadržavaju svoj obred i obdržavaju ga u skladu sa svojim mogućnostim – dakle, postaju članovima samosvojne Crkve istočnog obreda«. Usp. BISKUPI HRVATSKO-SLAVONSKE CRKVENE POKRAJINE, Pismo Biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine o međuobrednim odnosima, dodatak, *Kanonske odredbe*, br. 28, u: *Službeni vjesnik Zagrebačke nadbiskupije*, 95 (2007.) 1, 22-25.

⁶⁹ Usp. Julio GARCÍA MARTÍN, *Le norme generali del Codex Iuris Canonici*, 386-387.

je navršila osamnaest godina života, a maloljetna osoba je osoba koja je ispod te dobi. Maloljetna osoba, koja nije navršila sedam godina, naziva se dijete (*infans*). Maloljetna osoba, koja je također nosilac crkvenih prava po krštenju, budući da nema dostatnu zrelost po sebi ostaje podložna vlasti roditelja ili zaštitnika u vršenju svojih prava (kan. 98, § 2).⁷⁰

Dijete kršteno u nekoj istočnoj nekatoličkoj Crkvi ili u nekoj protestantskoj crkvenoj zajednici prije navršene četrnaeste godine života i, nakon krštenja, posvojeno od roditelja katolika (zapadnih, latinskih ili istočnih), po samom se pravu pribraja, prijelovljuje u Katoličku crkvu i u pravilu se pribraja samo-svojnoj Crkvi roditelja katolika posvojitelja. U ovom slučaju ne primjenjuje se odredba kan. 35 ZKIC-1990. za krštene nekatolike osobe koje stupaju u potpuno zajedništvo s Katoličkom crkvom i pribrajaju se samosvojnoj Crkvi istog obreda. U praksi maloljetno dijete zakonito posvojeno od roditelja katolika latinskog obreda pribraja se latinskoj Crkvi; dijete pak posvojeno od roditelja katolika istočnog obreda pribraja se istočnoj katoličkoj Crkvi.⁷¹ Posvojenje mora biti ubilježeno u posebnu knjigu.⁷²

U slučaju da oba roditelja koja pripadaju nekoj odijeljenoj kršćanskoj Crkvi ili crkvenoj zajednici ostvare puno zajedništvo Katoličke crkve, njihova djeca se također pribrajaju u Katoličku crkvu. Roditelji se stoga moraju pobrinuti da se činjenica pribrajanja upiše u posebnu knjigu. Ako samo jedan roditelj ostvari puno zajedništvo Katoličke crkve tada bi trebalo primijeniti propise koji se odnose na mješovite ženidbe i nalažu roditelju da učini sve što je u njegovoj moći da svoje potomstvo odgoji u duhu katoličke vjere.⁷³

⁷⁰ Izuzeti su oni čini u kojima je maloljetna osoba, zbog božanskog zakona ili kanonskoga prava, izuzeta ispod njihove vlasti. Takvi su npr. čini: izbor vlastitoga staleža (kan. 219) i svjedočenje na sudu (kan. 1550, § 1). Postoje čini koji su dopušteni u maloljetnoj dobi: a) s navršenih četrnaest godina za izbor obredne Crkve za krštenje (kan. 111, § 2), za žensku osobu sklapanje ženidbe (kan. 1083, § 1), da netko bude pripušten kao svjedok na sudu (kan. 1550, § 1); b) nakon četrnaest godina počinje obveza nemrsa, koja traje kroz čitav život (kan. 1252); c) s navršenih šesnaest godina za preuzimanje službe kuma kod krštenja i potvrde (kan. 874, § 1, br. 2 i 893), za mušku osobu sklapanje ženidbe (kan. 1083, § 1), za podložnost kanonskoj kazni (kan. 1323, br. 1); d) s navršenih sedamnaest godina za primanje u novaštvo (kan. 643, § 1, br. 1); za pripuštanje na rok kušnje kod družba apostolskoga života (kan. 735, § 2).

⁷¹ Usp. ZKP-1983., kan. 111, § 1; ZKIC-1990., kan. 29, § 2; CONGREGAZIONE PER LE CHIESE ORIENTALI, Risposta privata in forma di rescritto (1. X. 2002.), u: *Roman Replies and CLSA Advisory Opinions 2003.*, 23; Dimitrios SALACHAS – Krzysztof NITKIEWICZ, *Rapporti interecclesiali tra cattolici orientali e latini. Sussidio canonico-pastorale*, Roma, 2007., 16.

⁷² Usp. ZKP-1983., kan. 535, § 2; ZKIC-1990., kan. 296, § 2.

⁷³ Usp. ZKP-1983., kan. 1125, br. 1; ZKIC-1990., kan. 814, br. 1. U slučaju mješovitih ženidbi gdje je jedna strana katolička a druga nekatolička, katolički će ženidbeni drug postupati sukladno svojoj obvezi »da će učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi nje-

Potrebno je naglasiti da maloljetna osoba do navršenih četrnaest godina ne može biti primljena u Katoličku crkvu ako se tome protive nekatolički roditelji. Također u slučaju da su s time roditelji suglasni, ako bi po prosudbi dijecezanskog biskupa njegovo prihvaćanje moglo izazvati ozbiljne probleme za Crkvu ili maloljetnika, prihvaćanje se treba odgoditi, osim u slučaju smrtne pogibelji.⁷⁴

Dijete roditelja katolika ili odrasla osoba koja želi biti katolik, a krštena je valjano, npr. u nekoj odijeljenoj kršćanskoj Crkvi ili crkvenoj zajednici zbog *krajnje potrebe*⁷⁵ može svoje stanje ispraviti upisom u maticu krštenih katoličke župe. U tom smislu Hrvatska biskupska konferencija u *Pravilniku o maticama i drugim uredskim knjigama* u čl. 27 određuje: »Ako su roditelji zbog bilo kojeg razloga dali krstiti dijete u nekoj drugoj kršćanskoj Crkvi ili crkvenoj zajednici, a žele da se upis toga krštenja u maticu krštenih dotične kršćanske Crkve ili crkvene zajednice prepíše u katoličke matice, neka župnik – priloživši pisanu molbu roditelja, nekatolički krsni list za dotično dijete i vjenčani list roditelja – izloži stvar dijecezanskom biskupu i neka postupi prema njegovu otpisu.«

gova djeca bila krštena i odgajana u Katoličkoj Crkvi«. Katolička crkva dužna je ukazati katoličkom ženidbenom drugu na tu njegovu ozbiljnu dužnost, no, ipak treba biti svjesna i činjenice da bi i nekatolički ženidbeni drug mogao imati istovjetnu obvezu prema vlastitoj Crkvi (usp. DE, br. 150); stoga je potrebno poštivati odluku koju će oba ženidbena druga odgovorno donijeti u tom smislu. No, ovo poštivanje ne znači da se odobrava krštenje djece izvan Katoličke crkve, već jedino da se takvo krštenje tolerira. Ako unatoč svim nastojanjima i zauzimanju njihova djeca ne budu krštena ni odgajana u Katoličkoj crkvi, katolički roditelj ne čini kažnjivo djelo u smislu kan. 1366 ZKP-1983. i kan. 1439 ZKIC-1990. Ipak, katoličkom roditelju ne prestaje obveza da na svoju djecu prenosi vlastitu vjeru (usp. DE, br. 151). Premda se već od samog početka djetetu treba davati adekvatan odgoj prožet ekumenskim duhom, ni u kojem slučaju se ne smije ići agnostičkim, neutralnim ili konfuznim putem. Kako Katolička crkva tako i istočne nekatoličke Crkve traže jamstva kod davanja dopuštenja za sklapanje mješovite ženidbe i traže da rođena djeca u tom braku budu krštena i odgajana u njihovoj Crkvi. Pravoslavne crkve zahtijevaju davanje pismenog obećanja obaju ženidbenih drugova. Usp. SVETI ARHIJEREJSKI SABOR, *Bračna pravila Srpske pravoslavne crkve* (7. IX. 1933.), § 115, t. 2, u: *Glasnik SPP*, 14 (1933.) 34-35, 514-529. Citirao prema izdanju: SVETI ARHIJEREJSKI SABOR, *Bračna pravila Srpske pravoslavne crkve*, Beograd, 21994. Dakle, odluka o krštenju i kršćanskom odgoju za roditelje može biti vrlo osjetljivo pitanje. Naime, jedan i drugi ženidbeni drug, ovisno o tome u kojoj mjeri živi svoju crkvenu pripadnost, osjeća obvezu da učini sve što je u njegovoj moći kako bi djeca poprimila istu pripadnost i prihvatila njegovu konfesionalnu tradiciju. S tim bi se aspektom trebalo pozabaviti prije samog sklapanja ženidbe imajući prije svega na umu zajedničko krštenje i poklad vjere.

⁷⁴ Usp. ZKIC-1990., kan. 900.

⁷⁵ To može biti npr. progon kršćanske Crkve ili crkvene zajednice od strane države u totalitarnim režimima, smrtna opasnost, nedostupnost katoličkog svećenika.

3.6. Neki posebni naglasci

Potrebno je naglasiti da vjernici koji su primljeni u Katoličku crkvu imaju jednaka prava kao i oni koji su u njoj kršteni. Zakonodavac u kan. 11 određuje da »zakoni samo crkveni obvezuju one koji su kršteni u Katoličkoj Crkvi ili su u nju primljeni.« Isti se sadržaj odredbe nalazi i u ZKIC-1990. u kan. 1490.

Uputno je da se primanje odijeljene braće u puno zajedništvo ne obavlja istodobno sa sklapanjem ženidbe s nekatoličkom strankom, odnosno da se vrši kod slavlja mješovite ženidbe. Mješovita je ženidba koju sklope dvije krštene osobe, od kojih, u trenutku sklapanja ženidbe, jedna pripada Katoličkoj crkvi, a druga nekoj odijeljenoj kršćanskoj Crkvi ili crkvenoj zajednici, odnosno Crkvi i zajednici koja nije u punom zajedništvu s Katoličkom crkvom.⁷⁶ Mješovite ženidbe (usp. kann. 1124-1129), naime, zahtijevaju specifičnu pripravu, stoga bi ju trebalo vremenski odvojiti od pripreme i postupanja kod primanja u puno zajedništvo. Pripadnost različitim kršćanskim Crkvama nije smetnja takve naravi da bi sklopljenu ženidbu, ako se smetnja ne ukloni, činilo nevaljanom. Zabrana čini ženidbu samo nedopuštenom, i može za sobom, eventualno, povlačiti druge kanonske sankcije. Da bi takva ženidba bila i dopuštena, a ne samo valjana, treba za njezino sklapanje tražiti dopuštenje mjerodavne crkvene vlasti (usp. kan. 1124).

Može se dogoditi da odijeljena braća zatraže primanje u novicijat i redovničko zavjetovanje u Katoličkoj crkvi. Na takav se zahtjev ne može pozitivno odgovoriti ako prethodno molitelj ne bude primljen u puno zajedništvo Katoličke crkve. Glede ove zabrane nema izuzetaka jer ulazak u redovnički život zahtijeva puno zajedništvo u Katoličkoj crkvi. Naime, zakonodavac u kan. 597, § 1 određuje da »u ustanovu posvećenoga života može biti primljen svaki katolik ispravne nakane, koji ima osobine koje traži opće i vlastito pravo a nije spriječen nikakvom smetnjom«, a prema odredbi kan. 450, br. 1 ZKIC-1990. u novaštvo se ne mogu valjano primiti nekatolici.

⁷⁶ Ženidbe su mješovite ako su sklopljene između katolika i pravoslavnih vjernika, katolika i starokatolika, katolika i protestanata ili anglikanaca. Više o mješovitim ženidbama na hrvatskom jeziku vidi u: Matija BERLJAK, Mješovita ženidba prema novom crkvenom Zakoniku, u: *Kateheza*, 4 (1983.) 1, 33-39; Velimir BLAŽEVIĆ, Mješovite ženidbe u pravu Katoličke crkve, u: *Dobri Pastir*, (1974.) 1-4, 55-83; Velimir BLAŽEVIĆ, *Mješovite ženidbe u pravu Katoličke crkve*, Zagreb, 1975.; Velimir BLAŽEVIĆ, Stav Katoličke crkve prema civilnim ženidbama pravoslavnih vjernika, u: *Nova et vetera*, (1977.) 2, 55-67; Velimir BLAŽEVIĆ, Mješovite ženidbe, u: *Bogoslovska smotra*, 49 (1979.) 1-2, 163-177; Tomo VUKŠIĆ, Mješovite ženidbe u katoličanstvu, pravoslavlju i islamu, u: *Crkva u svijetu*, 42 (2007.) 1, 81-95; 2, 227-243; Ivica IVANKOVIĆ RADAK, Postupanje kod mješovite ženidbe, u: RAZNI AUTORI, *Posebni sudski postupci i postupanja*, Josip Šalković (ur.), Zagreb, 2010., 103-126.

ZKIC-1990. za razliku od ZKP-1983. predviđa primanje biskupa neke nekatoličke istočne Crkve te predviđa primanje klerika neke nekatoličke istočne Crkve u potpuno crkveno zajedništvo s Katoličkom crkvom. »Biskupa neke nekatoličke istočne Crkve može u Katoličku Crkvu primiti osim rimskog prvosvećenika, i patrijarh uz pristanak Biskupske sinode patrijarhijske Crkve ili metropolit metropolitske samosvojne Crkve uz pristanak Vijeća hijerarha« (kan. 898, § 1). »Klerik neke nekatoličke istočne Crkve koji pristupa u potpuno zajedništvo s Katoličkom Crkvom može svoj sveti red vršiti prema odredbama koje je donijela mjerodavna vlast; a biskup ne može valjano vršiti vlast upravljanja, osim uz pristanak rimskog prvosvećenika, glave Biskupskoga zbora« (kan. 899).

Umjesto zaključka

Talijanska biskupska konferencija na fenomen imigracije, koji mijenja sliku talijanskog kršćanstva, odgovorila je 23. veljače 2010. godine donošenjem *Vademecuma za pastoral u katoličkim župama u odnosu na istočne nekatolike*,⁷⁷ koji je eksperimentalno na snazi. *Vademecum* su izradili Nacionalni ured za ekumenizam i međureligijski dijalog te Nacionalni ured za pravna pitanja Talijanske biskupske konferencije. Prvi dio *Vademecuma* na sintetički način prezentira neke doktrinarne elemente korisne za razumijevanje profila istočnih nekatoličkih Crkava u Italiji, a drugi dio donosi neke konkretne naznake s posebnim naglaskom na problematiku *communicatio in sacris*, mješovitih ženidbi, postupanja kod primanja u potpuno zajedništvo.

Može se pretpostaviti da će imigracijski fenomen mijenjati i lice hrvatskog kršćanstva. Hrvatska biskupska konferencija mogla bi stoga pristupiti izradi i donošenju slična vodiča, podsjetnika, upute, kao pomoći pastoralnim djelatnicima i partikularnim Crkvama i župama. Vodič bi, osim praktičnih naznaka i davanja rješenja za pojedina konkretna pastoralno-pravna pitanja, mogao naglasiti težnju ujedinjenja u Kristu koje je konačan cilj ekumenskog puta te naglasiti ekumensko načelo o poštovanju kršćanskih vrijednosti, vrijednosti kršćanske etike.

⁷⁷ Vidi: CONFERENZA EPISCOPALE ITALIANA, Ufficio nazionale per l'ecumenismo e il dialogo interreligioso, Ufficio nazionale per i problemi giuridici, *Vademecum per la pastorale delle parrocchie cattoliche verso gli orientali non cattolici*, u: http://www.chiesa-cattolica.it/ccl_new/documenti_cei/2010-12/01-3/Vademecum%20orient_non_catt.pdf (10. II. 2012.).

Od samog početka svog pontifikata rimski prvosvećenik Benedikt XVI. ne samo da je potvrdio da je ekumenizam »nereverzibilni« izbor za Katoličku crkvu, kao što je to rado isticao njegov prethodnik blaženi Ivan Pavao II., već ga je naveo kao jedan od svojih prioriteta. Dana 29. svibnja 2005. godine u propovjedi na euharistijskoj koncelebraciji prigodom Nacionalnog euharistijskog kongresa u Bariju, »mjesto susreta i dijaloga s kršćanskom braćom Istoka«, naglasio je svoju čvrstu volju »da mu temeljna obveza bude raditi svim snagama na punoj i vidljivoj ponovnoj uspostavi jedinstva svih Kristovih učenika« i zatražio da isto tako svi »odlučno pođu putem duhovnog ekumenizma koji u molitvi otvara vrata Duhu Svetom koji jedini može donijeti jedinstvo«⁷⁸.

Kanonsko pravo, kao teološko pravo, može na temelju sakramentalnog, personalističkog, zajedničarskog i načela supsidijarnosti pomoći kako kod teološkog dijaloga tako i u prevladavanju postojećih razlika te jačanju osnovne želje da se učini sve što je moguće kako bi se ostvarilo potpuno jedinstvo, suštinsko dobro za Kristove učenike. To se jedinstvo postiže Božjim posredstvom, ali se traži svakidašnji trud svakog kršćanina. Potraga je za jedinstvom moguća ako se promjene zbivaju u prvom redu u nama samima, ako dopustimo Bogu da djeluje u nama i ako uđemo u novi život s Kristom.

⁷⁸ BENEDETTO XVI, *Omelia*, Visita pastorale di sua santità Benedetto XVI a Bari per la conclusione del XXIV Congresso Eucaristico nazionale, u: http://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2005/documents/hf_ben-xvi_hom_20050529_bari_it.html (10. II. 2012.).

Summary

ACCEPTANCE INTO FULL COMMUNION WITH THE CATHOLIC CHURCH

Josip ŠALKOVIĆ

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
josip.salkovic@gmail.com

The topic of this article is a commentary of the legal framework of acceptance of validly baptised persons into full communion with the Catholic Church. The foundation of ecclesiastic legal entity is to belong to the Church which begins with baptism as a constitutive act of the incorporation into Christ and into the Church, as the source (not just position) of ecclesiastic rights and obligations. According to Can. 96 of the Code of Canon Law, only the baptised person can fully execute the rights of a Christian in full communion with the Church. Elements of full communion with the Catholic Church include: confessing the faith, the sacraments and Church governance (pastoral leadership) (cf. Can. 205). The lack of one of these three elements leads the Christian to a communion that is not complete and perfect and with that »legal entity« and segregation of brothers in canon order is significantly limited. Each person has an inviolable right and obligation to act according to his own conscience (cf. Can. 748, § 2). This means that each Christian non-Catholic, according to his conscience has the right to decide to enter into full Catholic communion and by the same token, each Catholic according to his conscience through a formal act may fall out of full communion with the Catholic Church. The act of choice of each person must not be the fruit of inappropriate proselytism but must be a free and spontaneous decision. Pastoral worker faced with pastoral-legal challenges of acceptance into full communion with the Catholic Church must properly apply canonical framework for reception into full communion ensuring that the ritual is the fruit of ecumenical spirit, dialogue, progress of unity which is bound with Christ's will (cf. John 17:21).

Key words: Code of Canon Law, person in the Church, Christian, unity with the Catholic Church, segregated brothers, ritual of acceptance into full communion.